

ДЕРЖАВНА
НАУКОВА
УСТАНОВА

ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Міністерство освіти і науки України

ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
(Українсько-німецький інститут)

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
(Факультет іноземних мов)

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської студентської наукової онлайн-конференції
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА»

18 березня 2024 року

Одеса – 2024

УДК 81'25(06)

A437

Актуальні проблеми перекладознавства: матеріали Всеукраїнської студентської наукової онлайн-конференції (м. Одеса, 18 березня 2024 року) / За ред. Павлюк Х.Т. Одеса, 2024. с. 81

*Друкується за рішенням Вченої ради Українсько-німецького інституту
Національного університету «Одеська політехніка»
(Протокол №6 від 21 лютого 2024 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГРОМКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА – доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології та перекладу Національного університету «Одеська політехніка»

МІТІНА ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА – завідувач кафедри англійської філології та перекладу Національного університету «Одеська політехніка», кандидат філологічних наук, доцент

ПАВЛЮК ХРИСТИНА ТАРАСІВНА – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Національного університету «Одеська політехніка»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ДЕРІК ІЛОНА МОРИСІВНА – завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики ПНПУ імені К.Д. Ушинського, кандидат філологічних наук, доцент.

БЕНЬКОВСЬКА НАТАЛЯ БОРИСІВНА – завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія», кандидат педагогічних наук, доцент.

СИТЬКО ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА – завідувач кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент.

*Автори несуть відповідальність за достовірність поданої інформації.
У збірнику зберігається стилістика та орфографія авторів матеріалів.*

ЗМІСТ

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. ІСТОРІЯ Й ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ	5
Гуда В.Ю. STAGES IN THE DEVELOPMENT OF TRANSLATION STUDIES	5
Гуда В.Ю. ІНШОМОВНЕ МОНОЛОГІЧНЕ ГОВОРІННЯ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ	7
Гураль М.С. МΥΚΟΛΑ ΖΕΡΟV’S VIEWS ON TRANSLATION	8
Лучко О.О. GERMAN ROMANTICISM IN THE HISTORY OF TRANSLATION.....	9
Михайлова І.А. ФРАНСУА ШАМПОЛЬЙОН ТА ЙОГО «ДЕШИФРУВАННЯ» ЄГИПЕТСЬКИХ ІСРОГЛІФІВ».....	11
Остапенко Х. РЕФОРМАТОР ВІЛЬЯМ ТІНДЕЙЛ ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАД БІБЛІЇ	12
Поцілуйко А. ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОЛЕДСЬКОЇ ШКОЛИ	14
Ткаченко Є.Є. ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРЕГОРІ РАБАССА.....	15
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ КАТЕГОРІЇ В ЗАХІДНИХ КОНЦЕПЦІЯХ	17
Бендзар О.М. МОВЛЕННЄВИЙ ПАСПОРТ ГОЛОВНОЇ ГЕРОЇНИ ТВОРУ «ПОЛАННА» ЕЛЕОНОР ПОРТЕР: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	17
Богач І.А. ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ІВАНА БАГРЯНОГО «ТИГРОЛОВИ».....	18
Борецька А.І. СТРАТЕГІЇ КОМПРЕСІЇ ТА ДЕКОМПРЕСІЇ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ ...	21
Воробець Т.О. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ДЖИМА МОРРИСОНА)	22
Коваленко Н.В. ОСОБЛИВОСІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ	24
Кубасенко А.С. НЕЗАПЕРЕЧНА РЕАЛЬНІСТЬ НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ	26
Ліщук Ю.В. КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ)	28
Мельник М.В. ГРАМАТИКО-ПЕРЕКЛАДНИЙ МЕТОД ЯК СПОСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	30
Мельник Н.О. ПЕРЕКЛАДАЧ ТА ЮРИСТ: СТОСУНКИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	32
Мудряк Д.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ СИМВОЛУ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЙОГО У ПЕРЕКЛАДІ	34
Скасків Ю. РЕЛЕВАНТНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	36
Тубензеле Н.В. ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	37
Фучеджи А.С. ПРОБЛЕМА АДЕКВАТНОСТІ ТА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ	39

Чайковська А.Т. ФУНКЦІОНУВАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ФІГУР ТА ШЛЯХИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО	41
Чубей А.В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СЛЕНГУ У ФІЛЬМІ «ПЕРСОНАЖ» ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	43
КУЛЬТУРА, МАШИНИ, ПЕРЕКЛАД	46
Бец М.Д. САТ-інструменти як технології перекладу	46
Горошко М.С. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ОЧУЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ Р. СТАУТА «ДЗВІНОК У ДВЕРІ»	48
Грицишин К.І. ЧАТ GPT: НОВИЙ РІВЕНЬ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ	50
Каракаш А.М. ТЕРМІНИ-КОМПОЗИТИ В НІМЕЦЬКОМУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОМУ ТЕКСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	51
Kovalenko N. THE CASE METHOD APPLYING FOR STUDY OF TRANSLATION PROFESSIONAL ASPECTS	53
Коваленко Н.В. ПРОГРАМНІ ЗАСОБИ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ У ПЕРЕКЛАДІ	55
Македонська Н. П. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПОВОРОТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА	57
Максименко У.Я. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	58
Маруніна В.П. ФЕНТЕЗІ-СВІТ У ТЕКСТІ І НА ЕКРАНІ: АДАПТАЦІЯ, ВІДТВОРЕННЯ, РЕЦЕПЦІЯ	60
Огороднійчук Т.О. СНАТ GPT – НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	62
Панич У.Р. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОБОТУ ПЕРЕКЛАДАЧА	64
Паніна В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	65
Плехун В.С. ХУДОЖНІ ТЕКСТИ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ	67
Прудка С.Г., Чадаєва Є.О. СУЧАСНИЙ МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	69
Тебуряну А.С. МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	72
Фреїв Х.І. ВНЕСОК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЦІВ У ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСОБІВ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ВВІЧЛИВОСТІ У ПУБЛІЧНОМУ МОВЛЕННІ	74
Ходань Я.М. ЛІНГВІСТИЧНА МАНІПУЛЯЦІЯ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ПОГЛЯДИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЦІВ	76
Шевченко О.В. ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ СФЕРИ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ	77

передбачає використання вербальних знаків, ймовірність неперекладності в практичних перекладацьких завданнях може бути зведена до мінімуму, якщо брати до уваги комунікативну ситуацію. У більш широкому сенсі, проблема перекладності - це проблема ступенів: чим вищі лінгвістичні рівні, на яких знаки мови оригіналу несуть значення, тим вищий ступінь перекладності ці знаки можуть демонструвати; чим нижчі рівні, на яких вони несуть значення, тим нижчий ступінь перекладності вони можуть реєструвати.

Неперекладність – проблема, з якою завжди стикаються ті, хто займається перекладознавством. Тим часом, до цих пір не вщухають суперечки про те, чи є переклад майстерним мистецтвом або самостійною наукою.

Література

1. Бучумаш А., Дерік І. Проблема неперекладності, шляхи її подолання у перекладі. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2022. № 35. С.22
2. Анохіна Т.О. Корпусний лакунікон англійської та української мов: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2018. С.
3. Catford, J.C. 1965. *A Linguistic Theory of Translation*. London: Oxford University Press.
4. Newmark, Peter. 1988. *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall. 291pp.

КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ)

Ліщук Ю. В.

гр. АУП-38

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.філол.н., доцент Загородня Л. З.

Переклад художньої літератури відіграє важливу роль у сприйнятті та поширенні творів між різними культурами. Однак, цей процес вимагає більше зусиль, ніж просте заміщення слів з однієї мови іншою. «Однією з основних перекладацьких проблем була і залишається проблема «неперекладного в перекладі». Причини цього феномену криються як у неідентичності структури різних мов, так і в специфіці світогляду різних народів» [1, с. 79]. Культурна адаптація у перекладі художньої літератури відіграє ключову роль у збереженні автентичності та естетичної цінності оригіналу, а також у забезпеченні зрозумілості та прийнятності тексту для цільової аудиторії. У даній роботі ми дослідимо важливість культурної адаптації під час перекладу творів художньої літератури та проаналізуємо декілька викликів перекладу.

Виклики, пов'язані з культурною адаптацією при перекладі художньої літератури, такі як відтворення метафор, образів та ідіом є одними з найскладніших аспектів перекладу, оскільки вони часто мають глибокі культурні корені та специфічний контекст в оригінальній мові. Розглянемо ці виклики детальніше на прикладі відтворення значень фразеологізмів у цільовому тексті.

Переклад художньої літератури вимагає від перекладача не лише розуміння мови, а й глибокого занурення у культурний контекст, тонкості стилю та авторського замислу. Розв'язання цих викликів вимагає творчого підходу та вміння зберігати есенцію оригіналу, одночасно пристосовуючи його до нового оточення та аудиторії.

«Фразеологізми як особливі мовні знаки виконують не лише мовну, але й культурну функції, вони образно передають інформацію про навколишній світ і одночасно транслиують культурні смисли, стереотипні уявлення тощо» [2, с. 18]. Вони виражають особливий спосіб мислення та сприйняття світу, що стає важливим елементом у розумінні та інтерпретації художньої літератури. Отже, при перекладі художньої літератури фразеологізми потребують особливої уваги та ретельного аналізу.

Коли перекладач стикається з фразеологізмами, йому необхідно зберегти їхню культурну специфіку та емоційний заряд, які вони несуть в оригіналі. Це може вимагати використання еквівалентних фразеологізмів у цільовій мові або ж творчого підходу для збереження змісту та ефекту оригіналу. Перекладач також повинен враховувати контекст та особливості героїв чи ситуацій у тексті, оскільки фразеологізми можуть мати різні відтінки значень у різних ситуаціях.

Переклад фразеологізмів може виявитися вкрай складним завданням через їхню специфічність та культурний контекст. «Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їхні значення, яскравість та виразність. Оскільки фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, то перекладач не повинен допускати похибок у перекладі» [3, с. 72]. Ось деякі виклики, з якими можуть зіткнутися перекладачі при перекладі фразеологізмів:

1) Семантична структура. Деякі фразеологізми мають пряме, дослівне значення, тоді як інші мають алегоричні або метафоричні значення. Вибір виду перекладу може залежати від того, наскільки близько оригінальне значення фразеологізму пов'язано з його лексичним складом.

2) Експресивність і емоційність. Деякі фразеологізми мають виражений емоційний тон або експресивний характер. Перекладач повинен вибрати такий переклад, який збереже цю виразність та відтінки емоційної зарядженості.

3) Адекватність і зрозумілість. Вибір виду перекладу також може залежати від аудиторії та її рівня знання мови та культурних аспектів. Перекладач повинен врахувати рівень розуміння цільової аудиторії та вибрати переклад, який буде найбільш зрозумілим для неї.

4) Полісемія. Деякі фразеологізми можуть мати кілька значень, що робить їх переклад складним завданням. Перекладач повинен розуміти вихідний контекст та вибрати найвідповідніший цільовий відповідник. Для прикладу, український фразеологізм «роззявити рота» може набувати таких значень: *уважно слухати, бути дуже враженим чимось, бути неуважним* [4]. Переклад цієї фразеологічної одиниці англійською мовою залежатиме від значення, якого вона набуває у вихідному тексті. Порівняймо: 1. *Учитель розповідав цікаву історію, і всі учні аж роззявили роти (уважно слухали)* – *The teacher was telling an interesting story, and all the students stared open-mouthed*; 2. *Після концерту ми всі роззявили роти від надзвичайного виконання музикантів (були вражені)* – *After the concert, we all were amazed by the extraordinary performance of the musicians*; 3. *Давай, працюй, чого рота роззяв (неуважний)?* – *Come on, get to work, what are you waiting for?*

5) Збереження оригінального стилю. Важливо зберегти стиль та характер оригінального тексту при перекладі фразеологізмів, щоб передати тон та виразність авторського мовлення.

6) Контекстуальний зв'язок. Низка фразеологізмів може набувати різного значення залежно від контексту, у якому вони вживаються. У таких випадках перекладач повинен знайти спосіб передати зміст фразеологізму, який відповідає контексту оригіналу. Наприклад, фразеологізм «ставати дибки», коли говоримо про тварин, вживається у прямому значенні, а саме: «ставати на задні ноги». А коли йдеться про людей, то він набуває переносного значення: «чинити опір, рішуче протестувати». Звідси, простежуємо різні перекладацькі відповідники у цільових текстах. Порівняймо: 1. *Їдуть вершники... Під ними гарцюють коні, стають дибки, крешуть підковами брук (П. Колесник)* – *Horsemen are riding... Horses gallop under them, reared up, and scratch the paving with their horseshoes (P. Kolesnyk)*. 2. *Молодь стала дибки, вимагаючи від уряду змінити закон* – *Young people resisted and demanded the government change the law* [4].

Усі згадані виклики створюють ситуацію, при якій деякі фразеологізми можуть залишитися неперекладними, або ж їх переклад може вимагати творчого підходу та адаптації з метою збереження смислу та ефекту оригіналу. Перекладач повинен аналізувати кожну фразеологічну одиницю окремо і вибирати той вид перекладу, який найкраще передає її значення, яскравість та виразність у контексті оригіналу.

Таким чином, фразеологізми у перекладі художньої літератури виконують не лише мовну, а й культурну функції, допомагаючи зберегти унікальність та автентичність оригіналу, а також передати читачеві особливості та відтінки культурного контексту.

Література

1. Потреба Н. А. Лінгвокультурна адаптація художнього тексту. *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4. № 2. С. 78–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2012_4_2_15 (Дата звернення: 24.01.2024).

2. Галинська О. М. Теоретичні засади вивчення інтертекстуальних фразеологізмів у зіставній лінгвокультурології : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ, 2012. 245 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41915/Halynska_dis.pdf?sequence=1&isAllo wed=y (Дата звернення: 24.01.2024).

3. Кревсун Я. Основні шляхи перекладу фразеологічних одиниць. *Перекладацькі інновації* : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. Суми : СумДУ, 2015. С. 71–72. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/39226/1/Krevsun.pdf;jsessionid=526A7E89E678E9CC909E31B9AF618AC> (Дата звернення: 24.01.2024).

4. Синонімічні, антонімічні, омонімічні фразеологізми. Багатозначні фразеологізми. URL: <https://www.miyklas.com.ua/p/ukrainska-mova/6-klas/frazeologija-40687/poniattia-pro-frazeologizm-iogo-leksichne-znachennia-40609/re-bd0520bf-ab14-4778-b730-8cd898c5d88c> (Дата звернення: 24.01.2024).

ГРАМАТИКО-ПЕРЕКЛАДНИЙ МЕТОД ЯК СПОСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Мельник М. В.
курсант 305 н.в. ФПФППД
Одеський державний університет внутрішніх справ
Наук.керівник – викладач кафедри мовної підготовки Сікорська В. А.

У розквіт комунікативного підходу до вивчення мови у 1980-х та на початку 1990-х років у деяких колах стало модним висміювати так звані "старомодні" методи і, зокрема, щось під загальною назвою "граматичний переклад". Для цього було багато причин, але головна з них полягала в тому, що переклад сам по собі був академічною справою, а не такою, що допомагає учням користуватися мовою, а відвертий акцент на граматиці мав на меті дізнатися про мову, а не вивчити її.

Граматико-перекладний метод був визначений і описаний наступним чином: Спосіб навчання, при якому студенти вивчають граматику і перекладають слова на свою мову. Вони не практикують спілкування і мало уваги приділяється розмовній мові.

Як і багато інших методів і підходів, граmatичний переклад, як правило, згадується в минулому часі, ніби він більше не існує і вимер, а на зміну йому в усьому світі прийшли розваги і мотивація в комунікативному класі. Однак, якщо ми розглянемо основні особливості граmatичного перекладу, то побачимо, що він не тільки не зник, але й багато з його характеристик були центральними у викладанні мови протягом багатьох століть і залишаються актуальними і сьогодні.

Метод граmatичного перекладу охоплює широкий спектр підходів, але загалом вивчення іноземної мови розглядається як розумова дисципліна, метою якої може бути читання літератури в оригіналі або просто як форма інтелектуального розвитку. Основний підхід полягає в аналізі та вивченні граmatичних правил мови, зазвичай у порядку, що